

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ВНТУ

Віктор БІЛЧЕНКО

« 28 » березня 2025 р.

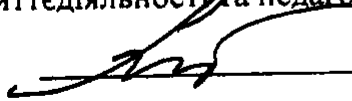
ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
на третьому (освітньо-науковому) рівні
на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
Галузь знань А Освіта
Спеціальність А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Вінниця 2025

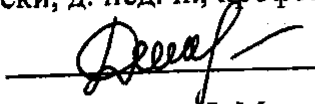
Програму складено відповідно до стандарту вищої освіти зі спеціальності А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями) для другого (магістерського) рівня вищої освіти для перевірки отриманих вступником компетентностей і результатів навчання.

Програму розроблено авторським колективом у складі співробітників кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки ВНТУ за спеціальністю А5 Професійна освіта (за спеціалізаціями):

Кобилянський О. В., гарант ОНП, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, д. пед. н., професор

Дембіцька С. В., професорка кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, д. пед. н., професорка

Кобилянська І. М., доцентка кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, к. пед. н., доцентка

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розвиток сучасного українського суспільства в умовах промислової революції 4.0 висувають нові, специфічні вимоги до професійної підготовки висококваліфікованих робітників. Відповідно, заклади професійної освіти України потребують викладачів, здатних підготувати нове покоління спеціалістів сучасного високопродуктивного виробництва. Нові технології виробництва зумовлюють і ускладнення процесу навчання через значне розширення змісту професійної освіти за рахунок її цифровізації.

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні підготовка докторів філософії за спеціальністю А5 «Професійна освіта» є одним із визначальних чинників відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства, розвитку духовної культури українського народу, запорукою майбутніх успіхів у зміцненні й утвердженні авторитету України як європейської, суверенної, незалежної та демократичної держави.

Мета вступного випробування для вступу на третій рівень вищої освіти та здобуття ступеня доктора філософії полягає в тому, щоб з'ясувати рівень готовності вступників до навчання, рівень володіння ними науковими, викладацькими та дослідницькими компетентностями, які вони засвоїли під час навчання на другому рівні вищої освіти та освітньо-кваліфікаційному рівні магістр для формування рейтингового списку та конкурсного відбору абітурієнтів на навчання за освітньо-науковим ступенем доктора філософії вказаної спеціальності в межах ліцензованого обсягу.

Програма розроблена у відповідності до вимог освітньо-наукової підготовки дослідників у галузі знань А Освіта, спеціальності А5 «Професійна освіта» з урахуванням особливостей процедури присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії. Програма сформована на основі міждисциплінарного підходу та містить питання зі стратегічних напрямів розвитку системи освіти в Україні, з її нормативно-правового забезпечення, євроінтеграційних аспектів освіти, сучасних інноваційних освітніх технологій, методики наукового дослідження.

Складаючи вступне випробування, вступник має показати знання теоретичних основ професійної освіти, етапів її історичного розвитку, основних понять і проблем професійної педагогіки, методики викладання фахових дисциплін, організації та методики виробничого навчання, практики підготовки робітників та спеціалістів у різних типах закладів професійної освіти, передового педагогічного досвіду; орієнтуватися в питаннях психології трудової діяльності, пов'язаних з навчанням і вихованням здобувачів професійної освіти.

Вступник повинен виявити знання найважливіших наукових і методичних праць із загальних і окремих питань теорії та методики викладання спеціальних дисциплін, а також навчальних планів, програм, підручників, навчальних і методичних посібників (за групами професій, пов'язаних з діяльністю пошукувача чи його наукових інтересів).

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

1.1. Науково-теоретичні та нормативно-правові засади професійної освіти

Нормативно-правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування й розвитку. Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту». Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук».

Державотворча функція освіти. Національна система та Національна рамка кваліфікацій. Галузеві рамки кваліфікацій. Державні стандарти професійної освіти. Ліцензування і акредитація освітніх програм. Освітньо-професійна програма.

Основні категорії професійної освіти (професійне навчання, професійний розвиток особистості, професійне самовизначення і самовдосконалення), їх характеристика. Особливості професійної освіти: взаємозв'язок і наступність загальної та професійної освіти; компетентнісний характер професійної освіти, єдність теорії і практики у професійній освіті, наукове підґрунтя професійної освіти, контекстність професійної освіти. Готовність до професійної діяльності. Критерії та рівні готовності до професійної діяльності. Професійно-педагогічна культура, партнерська педагогічно доцільна морально-естетична суб'єкт-суб'єктна взаємодія як чинники ефективності технологій професійного навчання.

1.2. Неперервна професійна освіта. Концепція освіти впродовж життя

Фундаментальні принципи та основні суперечності розвитку сучасної освіти. Глобалізація освітніх процесів. Світовий освітній простір. Відкрите освітнє середовище. Концепція освіти впродовж життя. Формальна, неформальна та інформальна освіта.

Національна освіта як соціокультурне явище. Парадигмальний розвиток освітніх процесів і педагогічного знання. Освіта в контексті глобалізації. Інтернаціоналізація системи національної освіти. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія. Світові тенденції в організації неперервної освіти. Технологізація освіти в історичній неперервності. Організаційно-педагогічні засади трирівневої освіти в Україні й світі.

Система освіти України. Неперервність освіти. Тенденції розвитку неперервної освіти в Україні. Освітня платформа. Вища освіта. Післядипломна освіта. Дистанційна освіта. Самоосвіта. Освіта дорослих. Андрагогіка. Герогогіка.

Концептуальні засади розвитку професійної освіти в Україні, напрями її інтеграції в Європейський освітній простір.

1.3. Розвиток професійної освіти в контексті сучасних освітньо-інтеграційних процесів. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні

Пріоритетні напрями реформування професійної освіти в Україні. Професійна освіта як сфера освітніх послуг. Світові тенденції розвитку професійної і професійно-педагогічної освіти. Компетентнісні засади сучасної професійної освіти, її контекстність. Інноваційні процеси в розвитку професійної освіти, орієнтування на запити світового ринку. Ідея гуманізації професійної освіти. Особливості формування професійної освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Принципи гуманізації професійної освіти: гуманітаризація, фундаменталізація, системність, інтегративність, міждисциплінарність, діяльнісна спрямованість, світова орієнтація, національний характер, національна свідомість, патріотизм, громадянська позиція.

Тенденції розвитку неперервної професійної освіти в Україні: педагогіка, андрагогіка, герогогіка.

Сучасний стан і шляхи забезпечення якості професійної освіти в Україні. Моніторинг якості освіти: поняття, сутність, структура. Види моніторингу. Сутність освіти для сталого розвитку. Проблема академічної прозорості та доброчесності в сучасному освітньо-науковому просторі.

Єдність освіти і науки. Навчання на дослідницькій основі. Методи залучення молоді до науково-дослідної роботи.

Автономія та академічні свободи закладів вищої освіти. Академічна мобільність та конкурентоспроможність фахівців. Полікультурна освіта: сутність, принципи, тенденції. Напрями інформатизації освіти. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології навчання.

Духовна культура сучасної молоді. Ціннісні основи розвитку особистості. Аксіологічні засади професійно-педагогічної освіти. Акмеологічні орієнтири сучасної вищої освіти. Впровадження сучасних освітніх технологій у професійну освіту.

Особливості організації освітньо-наукового процесу у закладах вищої освіти. Проектування освітнього середовища ЗВО. Інноваційні основи освітнього процесу. Психолого-педагогічні засади партнерської взаємодії викладача і студента. Науково-методичний супровід освітнього процесу у ЗВО.

РОЗДІЛ 2. ДИДАКТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Тема 2.1. Дидактичний процес у професійній освіті

Сутність дидактичного процесу. Основні категорії дидактики. Закономірності та принципи навчання. Зміст професійної освіти. Зміни структури і змісту освітнього середовища у воєнний час. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Вимоги до навчально-методичного забезпечення освітніх курсів (обов'язкових, вибіркових освітніх компонентів). Навчальна програма. Робоча програми курсу. Підготовка контрольно-вимірювальних матеріалів для

оцінювання якості знань. Навчально-методичний, освітньо-професійний, навчально-науковий комплекс.

Суб'єкти освітньо-наукового процесу ЗВО. Діяльність викладача. Організація і управління освітнім процесом. Діяльність студентів. Форми учіння. Студентоцентрованість, контекстність навчання. Принцип індивідуалізації освітнього процесу.

Компетентнісний підхід в організації і результативності освітнього процесу. Сучасні тенденції розвитку змісту освіти крізь призму компетентнісного підходу. Система компетентностей (ключові, загальногалузеві, предметні). Ключові компетентності: навчальна, соціальна, компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій, економічна (підприємницька), загальнокультурна, валеологічно-оздоровча, громадянська.

Професійна компетентність - базова характеристика діяльності фахівця.

Тема 2.2. Методичні засади організації освітньо-наукового процесу у професійній освіті

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації і забезпечення розвитку освітнього процесу. Методи мотивації і стимулювання навчальної діяльності. Методи контролю і самоконтролю в навчанні.

Форми організації освітнього процесу. Лекція. Дидактичні вимоги до лекції, методика її підготовки й проведення. Семінарське заняття, методика його організації і проведення. Практичне заняття, методика його підготовки й проведення. Лабораторне заняття, методика його підготовки й проведення. Організація і проведення факультативів, спецкурсів і спецсемінарів. Індивідуальні заняття, консультації і колоквиуми. Тьюторинг (індивідуальний супровід) у професійній освіті. Неперервна (навчальна, наукова, виробнича) практика студентів. Методика організації і проведення самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. Види самостійної роботи студентів. Загальні засади науково-дослідної роботи студентів (НДРС). Види, форми і методи НДРС. Оформлення результатів дослідження. Діагностика, контроль та оцінювання результатів навчання. Функції й види контролю у професійній освіті.

Тема 2.3. Освітня інноватика. Активні й інтерактивні освітні технології у професійній освіті

Сутність і зміст освітньої інноватики у професійній освіті. Інноваційна активність. Педагогічна неологія. Закономірності перебігу інноваційних процесів (закони необоротності стабілізації педагогічного середовища, обов'язкової реалізації інноваційного процесу, стереотипізації освітніх інновацій). Інноваційна освіта, інноваційна мета освіти, інноваційне навчання. Заклад освіти інноваційного типу. Інноваційний потенціал закладу вищої освіти. Інноваційне освітнє середовище. Проектування та впровадження освітньої інноватики в дидактичний процес ЗВО. Педагогічна аксіологія, праксеологія.

Інноваційні процеси в освіті. Критерії інноваційної діяльності (новизна,

наукова достовірність, ефективність, прогностичність). Критерії впровадження інновацій в освітній процес закладу вищої освіти (доцільність, освітня ефективність, доступність, творчість, техніко-економічні та дидактичні можливості). Класифікація технологій навчання. Традиційні та інноваційні технології навчання у сучасному ЗВО. Нові інформаційні технології навчання – мета, завдання та особливості застосування у ЗВО. Дистанційне, змішане навчання у закладах вищої освіти України. Сутність активного та інтерактивного навчання, його цілі та завдання (ситуативне моделювання, портфоліо, кейси, тьюторіали, ділові ігри тощо). Особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні.

Індивідуалізація професійної освіти. Індивідуальний освітній запит. Автономне навчання. Індивідуальна освітня траєкторія, індивідуальна освітня програма. Супровід у професійній освіті (консалтинг, модераторство, фасилітаторство, тьюторство).

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОПРАЦЮВАННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

Тема 3.1. Методологія, види і рівні педагогічних досліджень

Педагогічне дослідження як процес і результат наукової діяльності. Науковий апарат, основні наукові категорії дослідження та їх характеристика. Поняття про наукові підходи і принципи організації педагогічного дослідження.

Класифікація педагогічних досліджень, характеристика різновидів. Фундаментальні й прикладні педагогічні дослідження.

Методи педагогічних досліджень. Теоретичний аналіз і синтез. Методи емпіричного дослідження. Співбесіда, анкетування та спостереження. Експертні методи. Вивчення і узагальнення інноваційного педагогічного досвіду в системі професійної освіти. Педагогічний експеримент: сутність та основні етапи. Природний, лабораторний. Констатувальний, формувальний, пілотний, контрольний експеримент. Індивідуальна експертна оцінка. Метод узагальнення незалежних характеристик. Лабораторний метод. Особливості відбору методів і методик дослідження. Розроблення тестів для незалежного оцінювання навчальних досягнень студентів. Методи оброблення наукового матеріалу. Математико-статистичні методи обчислення експертних оцінок. Статистична перевірка педагогічної гіпотези. Шляхи впровадження наукових висновків (результатів) у практику закладів професійної освіти.

Тема 3.2. Організація, зміст і методика педагогічного дослідження

Науково-дослідна робота у професійній освіті (бакалаврські, магістерські, докторські освітні програми), її сутність, завдання, напрями організації, форми з урахуванням специфіки закладу вищої освіти.

Особливості написання, оформлення та захисту наукового реферату, проєкту, магістерської, дисертаційної роботи з теорії і методики професійної освіти (015 Професійна освіта).

Загальна характеристика освітньо-кваліфікаційних та освітньо-наукових праць (формулювання теми дослідження, розроблення структури роботи, визначення актуальності досліджуваної проблеми, оформлення наукового, категоріально-поняттєвого апарату), основні вимоги до формулювання наукової новизни, практичного значення, апробації і впровадження результатів дослідження. Оформлення додатків. Бібліографічний апарат досліджень зі спеціальності А5 Професійна освіта. Правила бібліографічного опису документальних та літературних джерел, наведення і оформлення цитат та бібліографічних посилань у текстах. Пошук інформації в процесі виконання наукової роботи. Електронний пошук наукової інформації.

Академічна доброчесність. Шляхи запобігання академічному плагіату.

СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування до аспірантури зі спеціальності проводяться у формі тестування та оцінюються за 200-бальною шкалою (від 100 до 200 балів). Білет складається з 20 завдань з вибором однієї правильної відповіді. Серед варіантів обирається один варіант відповідей. Відповіді на завдання вступник вносить у спеціальний бланк відповідей, який видається разом із білетом. За одне завдання вступник може отримати 5 балів або 0 балів. Отримати 5 балів за одне завдання вступник може якщо вказав у клітинці номер, який збігається з номером правильної відповіді. Вступник отримає 0 балів за одне завдання у таких випадках:

- 1) вказав у клітинці номер, який не збігається з номером правильної відповіді;
- 2) залишив клітинку порожньою;
- 3) вказав номер, який збігається з номером правильної відповіді, але зробив виправлення.

Час проведення випробування – 60 хвилин. Мінімально допустимий бал для участі у конкурсі складає 140 балів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Гельжинська Т. Я. Теорія та методика професійного навчання: навч. посібник. Львів : Новий світ–2000. 2025. 220 с.
2. Гириловська І. В. Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 304 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р. № 1556 –VII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/ed20150722>
5. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Редакція від 16.07.2019 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
6. Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту». URL: <http://surl.li/quaht>
7. Науково-методичне забезпечення цифровізації освіти: стан, проблеми, перспективи. Науково-аналітична доповідь / В. Ю. Биков, О. І. Ляшенко, С. Г. Литвинова, В. І. Луговий, Ю. І. Мальований, О. П. Пінчук, О. М. Топузов; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: 2026. 96 с.
8. Особистісно-професійне становлення майбутнього педагога: монографія / Акімова О., Галузяк В. [та ін.]. Вінниця: «Твори», 2020. 228 с.
9. Професійна педагогіка: підручник / Авт. : О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, А. В. Семенова, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020. 575 с.
10. Сікорський П. І. Моделювання нових навчальних технологій у закладах вищої освіти: монографія. Львів: Сполах, 2020. 228 с.
11. Смарт-освіта: досвід, реалії, перспективи: монографія / за ред. акад. Р. С. Гуревича: друкарня «Діло». Вінниця, 2019. 218 с.
12. Соснова М. А., Гляненко К. А. Методика професійного навчання: навч. посіб. Кропивницький: ПП «ПОЛІУМ», 2021. 213 с.
13. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр., Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 р. № 286-р.
14. Теорія та методика професійного навчання: конспект лекцій з навчальної дисципліни професійного навчання, уклад. О. В. Задкова. Кропивницький: ЛА НАУ, 2023. 88 с. URL: <http://dspace.sfa.org.ua:80/handle/123456789/1951>.

Додаткова:

1. Бойко А.М., Дем'яненко Н.М. Суб'єкт-суб'єктні відносини «вчитель-учень» як партнерська взаємодія. Партнерство в освіті та соціальній роботі: сучасні виклики та перспективи: матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 22 лют. 2022 р.). Хмельницький: ПП «А. В. Царук», 2022. 255 с.

С. 17-20.

2. Дем'яненко Н.М. Герогогіка в концепції ціложиттєвої освіти. Освіта дорослих в умовах невизначеності: залучення, мотивація, тенденції : матеріали ХХ Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 11 лют. 2022 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т вищої освіти НАПН України, Харк. гуманітарний ун-т «Нар. укр. акад.» [та ін. ; редкол.: К. В. Астахова (голов. ред.) та ін.]. Харків: Вид-во НУА, 2022. 264 с. (Інтелектуальний потенціал суспільства в умовах перманентних соціальних змін: шляхи збереження й розвитку). С. 96-99.

3. Дем'яненко Н.М. Відкритий освітній простір університету: контекстно-компетентнісна модель підготовки фахівця-педагога. Історико-педагогічні студії: Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2022. Випуск 15-16. С. 44-54.

4. Дем'яненко Н.М. Педагогічна інноватика в освітньо-дозвілєвій сфері (Модуль V, теми 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.7, 5.8). Педагогіка дозвілля. Основи івент-освіти: навчально-методичний посібник / колектив авторів: Н.М. Дем'яненко, І.В. Дубровіна, Л.А. Іванова, Л.О. Мільто, В.І. Саюк, В.О. Смікал, Н.В. Яременко; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ Драгоманова, 2022. С. 132-148, 149-168.

5. Дем'яненко Н.М. Відкритий освітній простір університету: контекстно-компетентнісна модель підготовки фахівця-педагога. Історико-педагогічні студії: Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. 2022. Випуск 15-16. С. 44-54.

6. Дем'яненко Н.М. Педагогічна інноватика в освітньо-дозвілєвій сфері (Модуль V, теми 5.1, 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.7, 5.8). Педагогіка дозвілля. Основи івент-освіти: навчально-методичний посібник / колектив авторів: Н.М. Дем'яненко, І.В. Дубровіна, Л.А. Іванова, Л.О. Мільто, В.І. Саюк, В.О. Смікал, Н.В. Яременко; за ред. Н.М. Дем'яненко. Київ: НПУ Драгоманова, 2022. С. 132-148, 149-168.

7. Кушнірук, С.А. Термінологічна грамотність майбутнього івент-педагога як основа формування його професійної компетентності. Нова українська школа – середовище щасливого дитинства: матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 лют. 2023 р.). Хмельницький: ПП «А.В.Царук», С.171-174.

8. Кушнірук, С.А. Поняттєво-термінологічна система як основа дослідження сучасної педагогічної науки: лексико-семантичний аспект. Сучасна освіта: стратегії та технології навчання: зб. наук. праць у 2 частинах / наук. ред. О. І. Шапран. Ч. 1. Переяслав (Київ. обл.): 2023. С.317-325.

9. Кушнірук, С.А. Основи особистісно-професійного самовдосконалення. Освітньо-професійний комплекс ОПП Педагогіка дозвілля спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки: навчально-методичний посібник. Цикл вибіркового дисциплін /Дем'яненко Н.М., Кушнірук С.А., Вознюк О.В., Войналович О.О., Вишківська В.Б., Дубровіна І.В., Іванова Л.А., Лещенко Н.А., Ремньова А.Г., Саюк В.І., Шевченко А.Ф.; за ред. Н.М. Дем'яненко, С.А. Кушнірук. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Ч.2. С. 8-19.

10. Кушнірук, С.А., Іванова, Л.А. Культурологія дозвілля. Освітньо-професійний комплекс ОПП Педагогіка дозвілля спеціальності 011 Освітні,

педагогічні науки: навчально-методичний посібник. Цикл вибіркового дисциплін /Дем'яненко Н.М., Кушнірук С.А., Вознюк О.В., Войналович О.О., Вишківська В.Б., Дубровіна І.В., Іванова Л.А., Лещенко Н.А., Ремньова А.Г., Саюк В.І., Шевченко А.Ф.; за ред. Н.М. Дем'яненко, С.А. Кушнірук. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. Ч.2. С. 26-36.

11. Кушнірук, С.А., Дубровіна, І.В. Проєктування як засіб професійної самореалізації майбутніх івент-педагогів. *Zeszyt Naukowy Prac Ukrainoznawczych*. 2023, Tom 10. С.87-101.

12. Кушнірук С.А., Кушнірук І.І. Управлінська компетентність як складова професійної компетентності підготовки майбутніх офіцерів тактичного рівня. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*, 2024, Вип. 2 93-104. DOI 10.32782/2412-9208-2024-2-93-104

13. Кушнірук С.А., Олефіренко Т.О. Концептуалізація методології козацької педагогіки: з досвіду Драгоманівського університету. *Молодь і ринок*, 2024. № 10 (230). <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.314158>.

14. Кушнірук С., Вишківська В., Ремньова А. Актуальні питання теорії і методики національно-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти. *Молодь і ринок*. №1(233) січень 2025. 25-31

15. Кушнірук С.А., Хоркін Д.М. Комунікативна компетентність як ключовий елемент ефективної організації освітнього процесу. *Grail of science: inter. scientific journal. Vinnytsia : NGO «European Scientific Platform»; SI «Institute of Scientific and Technical Integration and Cooperation»*, 2025. No 48. 446-448.

16. Кушнірук С., Кушнірук І. Методологія освітнього лідерства в умовах воєнного стану: осмислення реалій та перспектив. *Сучасна освіта: стратегії та технології навчання молоді і дорослих: зб. наук. пр. / за ред. О. І. Шапран і Ю. П. Шапрана. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2025. 285-291.*

17. Кушнірук С.А., Хоркін Д.М. Інноваційні технології як засіб формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів ЗВО. *Молодь і ринок*. №3(235) березень 2025.

18. Кушнірук С. А. Хоркін Д.М. Формування комунікативної компетентності майбутнього викладача закладу вищої освіти: виклики, методи та перспективи. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 2 (32). С.1121- 1133. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-1121-1133](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-1121-1133). ISSN 2786-6165.

19. Вилков С.В., Кушнірук С.А. Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир формування правової компетентності майбутніх учителів. *Наукові інновації та передові технології» (Серія Серія «Педагогіка»): журнал*. 2025. № 11(51). С.2113 – 2123. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-2113-2123](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-2113-2123).

20. Вилков С.В., Кушнірук С. А. Історико-філософські передумови формування правової компетентності в українській традиції. *Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)*. 2025. № 11(52) С.824 - 835. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-11\(52\)-824-835](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-11(52)-824-835).

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL:
<http://www.mon.gov.ua>
2. <http://www.info-library.com.ua>
3. <http://eduknigi.com/>
4. <http://psi-help.com/storya-pedagogki.html>
5. <http://pulib.if.ua/book/217>
6. <http://osvita.ua/school>
7. <http://osvita.ua/school/teacher/3510/>
8. http://pidruchniki.ws/17530607/pedagogika/ponyattya_istoriyi_pedagogiki
9. http://ebooktime.net/book_346.html
10. [http://www.gumer.info/bibliotek Buks/Pedagog/Diurin/index.php](http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Pedagog/Diurin/index.php)
11. [http://iorigami.narod.ru/PPcorner/Classics/Komensky/Komensky_Yan Ato s Velikaya_didakt_izbr.htm](http://iorigami.narod.ru/PPcorner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Ato_s_Velikaya_didakt_izbr.htm)
12. [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gurn/znpkhnpu/ZNtNDR/2008 28/9.htm](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gurn/znpkhnpu/ZNtNDR/2008_28/9.htm) 1